

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

Desirable Values Development of the Students at Dongmafaiwittaya School
under the Office of Secondary Educational Service Area 23

สุวิทย์ เขตชมพู*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์**

ดร.วีระวัฒน์ ดวงใจ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 2) หาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและ 3) ติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ดำเนินการ 2 วนรอบ แต่ละวนรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 21 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 44 คน เป้าหมายการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ นักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา จำนวน 599 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา

1.1 สภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่น ปล่อยให้เด็กอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อ แม่ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน กำกับติดตามดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับด้านความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน และไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา

1.2.1 ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ แต่ขาดทักษะการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

1.2.2 ด้านนักเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคม และนักเรียนส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์

2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ประกอบด้วย

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

* ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

**อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ข้าราชการบำนาญ

2.1 การพัฒนาบุคลากร ดำเนินการโดย การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผล

2.2 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา (กิจกรรม 5 ส.) กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมภาษาพาเพลิน กิจกรรมคนดีศรีดงมะไฟ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมแต่งกายดีมีวินัย กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมขยันนี้มีประโยชน์ กิจกรรมตาวิเศษ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ความดี

3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา พบว่า

3.1 ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงาน และอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา มีพฤติกรรมดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรม ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยาทั้งสองวงรอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัย และผลที่เกิดกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน เพิ่มขึ้น 0.10 อยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

This research aimed 1) to examine conditions and problems concerning students' desirable characteristics at Dongmaftaiwitaya School under the Office of Secondary Educational Service Area 2; 2) to establish the guidelines for developing students' desirable characteristics; and 3) to follow up the development of students' desirable characteristics. The research employed two spirals of a four-stage participatory action research comprising planning, action, observation and reflection. The target research group comprised 21 co-researchers and 44 informants. The target development group consisted of 599 students at Dongmafaiwitaya School. The research instruments were observation forms, assessment forms, interview forms, and satisfaction forms. The quantitative data were analyzed through mean, percentage and standard deviation. Content analysis was used to analyze the qualitative data, in forms of content classification and descriptive presentation.

The findings revealed that:

1. The conditions and problems concerning students' desirable characteristics at Dongmafaiwitaya School under the Office of Secondary Educational Service Area 23, were as follows:

1.1 In terms of conditions of students' desirable characteristics, students were from poor socio-economic background. In addition, most parents working in different cities found themselves missing regular emotional or physical support for their children. Consequently, some students engaged in problematic behaviors, which might deviate from the school regulations and social norms.

1.2 The following problems on students' desirable characteristics revealed that:

1.2.1 In terms of teachers, they performed their duties and responsibilities for developing students' desirable characteristics but remain unsystematic and discontinuous.

1.2.2 In terms of students, some students failed to follow the school rules and regulations, social norms, and lacked responsible. In addition, some students did not participate in school voluntary activities.

2. The guidelines for developing students' desirable characteristics at Dongmafaiwittaya School involved:

2.1 Personnel development included field trip, workshop and supervision.

2.2 Activities for improving desirable characteristics of students at Dongmafaiwittaya School included Morning Assembly, Joining Hands to Create Beautiful World (5SImprovement), Giving a Wai and Smiling Greeting, Using Pleasant Language, Exhibiting Exemplary Values at DongMafaiWittaya, Adhering to Buddhism Concept, Dress Code and Discipline, Meditation, Recycling Garbage into Useful Products, Magic Eyes, and Helping Each Other to Nurture Worthy Societal Values.

3. The effects after the intervention revealed that:

3.1 Teachers gained better knowledge and understanding for developing students' desirable characteristics. The teacher satisfaction toward a field trip and workshop was at the highest level.

3.2 The students displayed more acceptable behaviors listed on the desirable characteristics. Parents also reported a high level of satisfaction with the improvement of students' behaviors. After the completion of a two-spiral implementation, the co-researchers and parents reported a high satisfaction level toward the improvement of students' behaviors, with an increase of 0.10 percent.

Keywords: Desirable Characteristics of Students

ภูมิหลัง

โรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จากการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาด้านกิจกรรมให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสุขนิสัยที่ดีถาวร มีสุขภาพจิตที่ดี และควรได้รับการพัฒนาด้านกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้นเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต สถานศึกษาควรมีทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา โดยวางแผนจุดเด่นของสถานศึกษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ได้แก่ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ต้องการ มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552, หน้า 3) ในส่วนของพฤติกรรมนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิบัติตัวบางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเป็นนักเรียน และจากการประชุมระดมความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนดงมะไฟวิทยา เกี่ยวกับปัญหาด้านพฤติกรรมปฏิบัติตัวของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ปีการศึกษา 2561 ซึ่งจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการเร่งด่วน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบการพัฒนาให้นักเรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นผู้มีความรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (คสช.) พุทธศักราช 2557 มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริม พัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัย

จึงได้ร่วมมือกับบุคลากรภายใน และภายนอกโรงเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จัดทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนา นักเรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับนโยบายคณะกรรมการการศึกษาความสงบแห่งชาติ พุทธศักราช 2557 ทั้ง 12 ประการ ให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกสืบไป

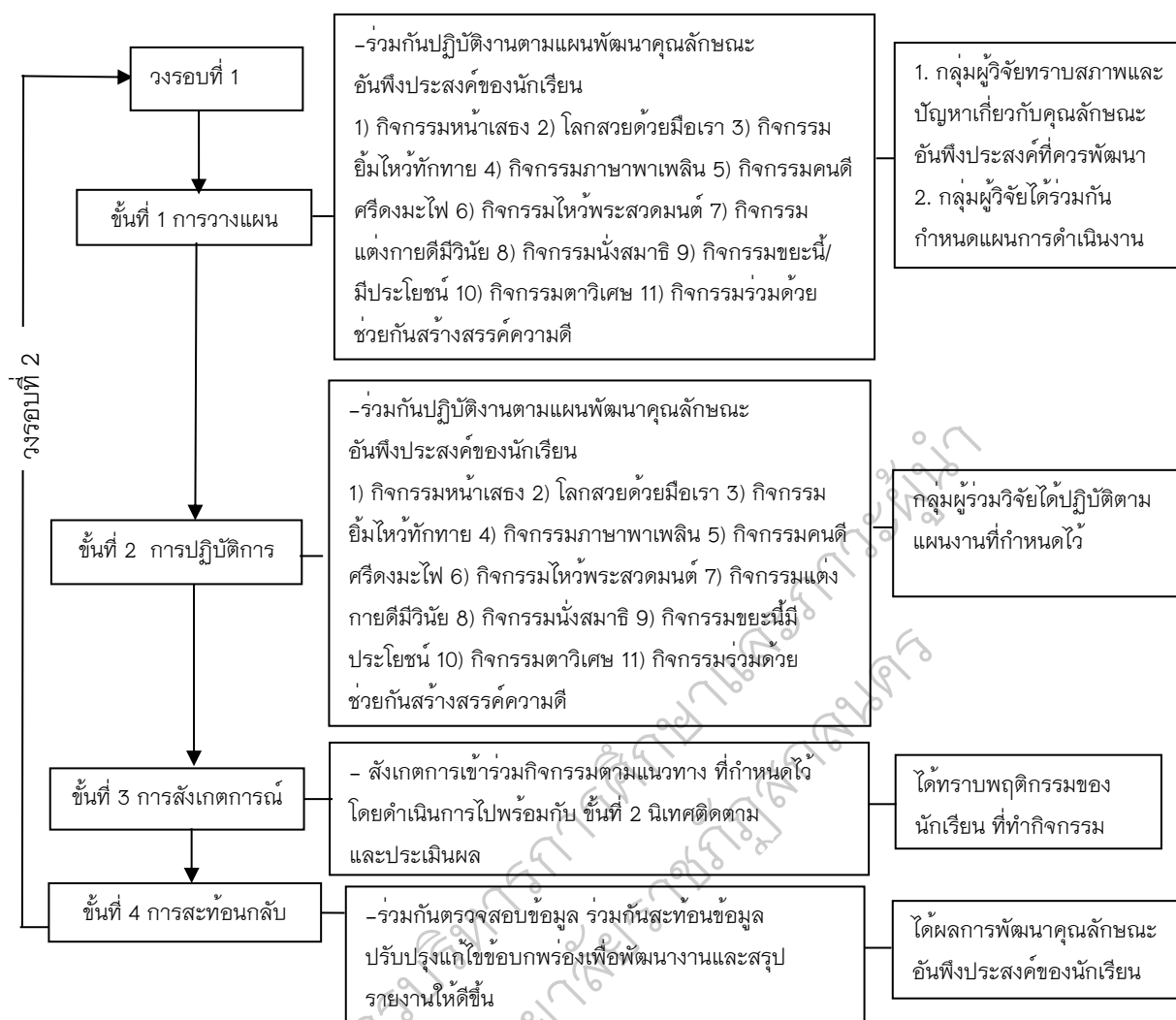
คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 1) ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน ครูที่ปรึกษาห้องเรียนละ 1 คน รวม 18 คน ได้มาโดยแบบเจาะจงตามคำสั่งแต่งตั้งให้ครูรับผิดชอบเป็นครูที่ปรึกษาในปีการศึกษา 2561 ครูหัวหน้าระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน ได้มาโดยคำสั่งแต่งตั้งให้ครูผู้รับผิดชอบ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1 คน และมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 44 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน 3) วิทยากร 2 คน ประกอบด้วย วิทยากรจากโรงเรียนไผ่ใหญ่ศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ คือ ดร.เฉลิมเกียรติ แก้วกนก ผู้อำนวยการโรงเรียนไผ่ใหญ่ศึกษา มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน วิทยากรจากโรงเรียนวาริชวิทยา จังหวัดสกลนคร คือ นายสุริยาวุฒิ นาสว่าง พนักงานราชการ มีความรู้ความชำนาญเรื่องโรงเรียนคุณธรรม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 4) ผู้ปกครองนักเรียน

โรงเรียนดงมะไฟวิทยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 36 คน ห้อยละ 2 คน ผู้ปกครองนักเรียนชาย 1 คน ผู้ปกครองนักเรียนหญิง 1 คน กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 599 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหาและการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งใช้สังเกตการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานของคณะครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
4. แบบประเมินมี 1 ชุด คือ ใช้ประเมินครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2561 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2561 โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูผู้ร่วมวิจัย ผู้ปกครองนักเรียน สอบถามความพึงพอใจของคณะครูผู้ปกครอง สังเกตพฤติกรรมของครู นักเรียน และประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ร้อยละ (Percentage) โดยวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา เป็นรายด้าน
 - 1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา พบว่า ด้านนักเรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บางครอบครัวแยกทางกัน นักเรียนจะถูกทิ้งไว้ให้อยู่กับญาติ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งแก่ชรา บางครั้งไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ด้านนักเรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน พบว่า นักเรียนบางคนยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ไม่มีสัมมาคารวะไม่ตั้งใจเรียน ขาดความรับผิดชอบ มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ทิ้งขยะไม่ถูกที่ ด้านนักเรียนเป็นพลเมืองดีของชุมชน และของชาติ พบว่า นักเรียน บางคนยังไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคม ฝ่าฝืนระเบียบแนวปฏิบัติ เห็นแก่ตัวและไม่ยอมช่วยเหลือผู้อื่นชอบกลั่นแกล้งเพื่อน แส荡กริยา

ที่ไม่เหมาะสมมาคารวะต่อครู อาจารย์ และผู้ที่มาติดต่อราชการในโรงเรียน 2) ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จากสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งบ่งบอกถึงปัญหาแต่ละด้านเนื่องจาก 1) ครู และบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัย คณะครูทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการพัฒนานักเรียนตามรูปแบบและแนวทางในการพัฒนานักเรียนเหมือนๆ กันกับสถานศึกษาอื่น เพียงแต่ครูบางท่านยังขาดการทำงานที่เป็นระบบระเบียบแบบแผนของทางสถานศึกษา และบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านนักเรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง บางก็แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่มีสัมมาคารวะ พูดไม่สุภาพกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ขาดความรับผิดชอบไม่ช่วยเหลืองานหรือไม่ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ชอบเที่ยวในเวลากลางคืน หรือกลับบ้านไม่ตรงเวลา 3) ด้านนักเรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน พบว่า นักเรียนบางคนยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน แต่งกายไม่ถูกระเบียบตามที่ทางโรงเรียนกำหนด แต่งกายไม่ถูกต้องตามวันและเวลาขาดระเบียบวินัย เดินไม่เป็นระเบียบ ไม่ตั้งใจเรียน ขาดความรับผิดชอบ ไม่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ช่วยเพื่อนปฏิบัติงาน 4) ด้านนักเรียนเป็นพลเมืองดีของชุมชน และของชาติ พบว่า นักเรียน บางคนยังไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคมฝ่าฝืนระเบียบแนวปฏิบัติ เห็นแก่ตัวและไม่ยอมช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ช่วยกันดูแลทรัพย์สินสมบัติของทางโรงเรียน ทั้งขยะไม่ถูกที่ และไม่รู้จักการคัดแยกขยะ ไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยานั้น มี 3 แนวทางประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา

1) การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ คณะครูซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยของโรงเรียนดงมะไฟวิทยา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานของผู้ร่วมวิจัย อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยมีระดับความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การนิเทศติดตามผล ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ร่วมกันนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของครูผู้สอน ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียน โดยการนิเทศติดตามพฤติกรรมจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำผลที่ได้จากการนิเทศติดตามมาปรับปรุง แก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ผู้วิจัย และครูผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้กิจกรรมทั้งหมด 11 กิจกรรม

3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

3.1 ผลการพัฒนาบุคลากร พบว่า พบว่า ผู้ร่วมวิจัย มีความเข้าใจแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม ทำให้การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระเบียบแบบแผนแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น และมีความต่อเนื่องในการพัฒนานักเรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามความพึงพอใจในการพัฒนาบุคลากร คือ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และการอบรมเชิงปฏิบัติการมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา มีผลการพัฒนาตามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ด้าน 1) นักเรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้น ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงาน ไม่เที่ยวดึก กลับบ้านตรงเวลามากขึ้น รู้จักการมีสัมมาคารวะการไหว้ ผู้ใหญ่เคารพผู้ใหญ่ สังเกตจากเมื่อผู้ปกครองมาส่งที่หน้าโรงเรียนนักเรียนจะยกมือไหว้ผู้ปกครอง ไหว้พระที่หน้าโรงเรียน

และทำความเข้าใจการแพร่กระจายของโรคระบาดที่ขึ้นอยู่หน้าประตู 2) นักเรียนเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเมื่ออยู่ในโรงเรียนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น มาโรงเรียนตรงเวลา ทำกิจกรรมหน้าเสาธง แต่งกายถูกระเบียบ เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง และทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจมากขึ้น ไม่หลบหนีการเรียน รู้จักการตัดแยกขยะ และทิ้งขยะให้ถูกที่ที่ทางโรงเรียนกำหนด ช่วยกันทำความสะอาดพื้นที่ที่รับผิดชอบพื้นที่สะอาดขึ้น มีสัมมาคารวะอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่ ซึ่งพฤติกรรมในภาพรวมของนักเรียนดีขึ้นในระดับที่น่าพอใจ 3) นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน และของชาติ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น รู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อส่วนรวมมากขึ้น ประพฤติปฏิบัติตัวเมื่ออยู่นอกโรงเรียนมีความเหมาะสม สืบเนื่องจากการร่วมกิจกรรมกับชุมชน นักเรียนมีความตั้งใจ และอยากเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับคำชื่นชมจากผู้ที่อยู่ในชุมชน แสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีถึงความเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน และของชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา เป็นรายด้าน

1) ด้านผู้เรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ต้องไปทำงานต่างถิ่น ปล່อยให้นักเรียนอยู่กักขัง บ้างครั้งไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง นักเรียนบางคนไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง บ้างก็แสดงความก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะ พูดจาไม่สุภาพกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ขาดความรับผิดชอบไม่ช่วยเหลืองานหรือไม่ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ชอบเที่ยวนอกบ้านหรือกลับบ้านไม่ตรงเวลา มีพฤติกรรมเสี่ยงในทางที่ไม่ดี สอดคล้องกับ ญรัฐพร แก้วหาวงศ์ (2560, หน้า 188-189) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมหลักของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการหนีเรียน มาโรงเรียนไม่ตรงเวลา ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น พูดจาไม่ไพเราะ พูดจาไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย แต่งกายไม่ถูกระเบียบ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ขาดความรับผิดชอบในการทำงานนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพผู้ใหญ่ 2) สภาพและปัญหาด้านครู และบุคลากร พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัย ไม่เข้าใจรูปแบบและกระบวนการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ขาดการปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องไม่มีการนิเทศติดตามผล ทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ นิยม บุญมีทองอยู่ (2556, หน้า 164) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ครูขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขและพัฒนาเร่งด่วน

2. แนวทางการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

แนวทางการพัฒนาบุคลากร เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนามี 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา 1) การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) การนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือ สอดคล้องกับ นิยม บุญมีทองอยู่ (2560, หน้า 165) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 กล่าวไว้ว่าการพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม 1) การศึกษาดูงานโรงเรียน ตัวอย่าง 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ

3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา

3.1 ผลการพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา พบว่า ผู้ร่วมวิจัย มีความเข้าใจแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม ทำให้การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีระเบียบแบบแผนแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น และมีความต่อเนื่องในการพัฒนานักเรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามความพึงพอใจในการพัฒนาบุคลากร คือ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และการอบรมเชิงปฏิบัติการมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนกิจกรรม พบว่า ในวงรอบที่ 1 และในวงรอบที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา โดยจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนดงมะไฟวิทยา 11 กิจกรรม พบว่า นักเรียนได้มีการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองดีขึ้น เป็นลูกที่ดีของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และพลโลก ทำให้เป็นที่พึงพอใจของคณะผู้วิจัยและผู้ปกครอง ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร และครูควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างจริงจังเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกให้มากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนควรมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลโครงการตามสภาพจริง เพราะคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของนักเรียน

1.3 การนิเทศติดตามผลควรใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลายจะสามารถ พัฒนาบุคลากรให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้ดียิ่งขึ้น และดำเนินการนิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบจะทำให้การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการเสริมแรงด้วยการสร้างขวัญกำลังใจในบางกิจกรรมด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนควรควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรเพราะครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียน มีความเข้าใจในบริบทของนักเรียนมากกว่าบุคคลอื่น โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนควรมีการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมล สุดประเสริฐ. (2545). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ: เจ.เค.เอ็น.ที.
- เกตุเมธีย์ คำจันทร์. (2552). การพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เกริก ท่วมกลาง. (2558). ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ระดับมัธยมศึกษาเล่ม 2 พัฒนาชาติไทย. กรุงเทพฯ:
สถาพรบุ๊คส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. (2551). การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.).
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2556). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร แก้วหวางค์. (2560). การพัฒนาค่านิยมหลักของนักเรียน โรงเรียนทาสงครามวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธวัชชัย ไพไธล. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาของนักวิชาการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิยม บุญมีทองอยู่. (2556). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านข่า
พิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาภูติชัย วชิรเมธี. ค่านิยม 12 ประการ คสช. 18 สิงหาคม 2557) เข้าถึงได้จาก
<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=37703&Key=hotnews>